

**Recenzja pracy doktorskiej
pani mgr Katarzyny Strączek
pt. „Budowanie postaci scenicznej
w teatrze Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego
na przykładzie mojej pracy nad tytułową rolą
w spektaklu *Courtney Love*” oraz dorobku artystycznego
w związku z toczącym się postępowaniem
o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki,
dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.**

Pani Katarzyna Strączek studiowała na Wydziale Aktorskim Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej im Ludwika Solskiego w Krakowie w latach 1997 - 2001, tytuł magistra sztuki z wynikiem bardzo dobrym uzyskała na początku 2003 roku. Warto zaznaczyć, iż w roku 1999 zdobyła I miejsce w konkursie recytatorskim „Mówienie wiersza - Słowacki w Słowackim” w Teatrze im J. Słowackiego w Krakowie organizowanym w ramach VII Warsztatów Wydziałów Aktorskich Polskich Szkół Teatralnych, a w roku 2001 Grand Prix za rolę Matki w przedstawieniu dyplomowym *Rajski ogródek - szkice z Różewicza* wg Tadeusza Różewicza w reżyserii Pawła Miśkiewicza podczas Festiwalu Szkół Teatralnych w Łodzi.

Dorobek artystyczny

W 2001 roku została zaangażowana do Teatru Polskiego we Wrocławiu gdzie debiutowała rolą Warii w przedstawieniu *Wiśniowy sad* Antoniego Czechowa w reżyserii Pawła Miśkiewicza.

Od tego czasu zagrała ponad 30 ról w tym między innymi:

Agatę w *Kubusiu Fataliście i jego panu* wg Diderota w reżyserii Rudolfa Ziolo (2001),

Zosię w *Weselu* S. Wyspiańskiego w reżyserii Mikołaja Grabowskiego (2002),
Julię w *norway.today* I. Buersimy w reżyserii Andrzeja Majczaka (2002),
Anne w *Mary Stuart* W. Hidelshaimera w reżyserii Remigiusza Brzyka (2003),
Anioła/Chór w *mit:kordian* wg J. Słowackiego w reżyserii Macieja Sobocińskiego (2005),
Pokojówkę Pani Borkman w *Johnie Gabrielu Borkmanie* H. Ibsena w reżyserii Grzegorza Wiśniewskiego (2005),
Thomasinę Coverly w *Arkadii* T. Stopparda w reżyserii Krzysztofa Babickiego (2005),
Annę w *Terrordromie Breslau* wg T. Staffela w reżyserii Wiktora Rubina (2006), Pielęgniarkę w *Linczu* wg jednoaktówek Y. Mishimy w reżyserii Agnieszki Olsten (2007),
Lucile Desmoulins w *Sprawie Dantona* S. Przybyszewskiej w reżyserii Jana Klaty, (2008),
Annę; Christiane; Hipiskę w *Cząstkach elementarnych* wg M. Houellbecqą w reżyserii Wiktora Rubina (2008),
Wąsowską w *Lalce* na motywach powieści B. Prusa w reżyserii Wiktora Rubina (2008),
Annę; Sarę w *Samsara Disco* na podstawie *Iwanowa* A. Czechowa i *Życia owadów* W. Pielewina w reżyserii Agnieszki Olsten (2009),
Żyda; Żołnierza wojska polskiego w *Berku Joselewiczu* na podstawie *Roku 1794 Z. Parwiego* oraz *Berka Joselewicza* J. Waksmana w reżyserii Remigiusza Brzyka (2010),
Janinę Trawińską w *Ziemi Obiecanej* W. Reymonta w reżyserii Jana Klaty (2010),
Panią Sędzię w *Tęczowej Trybunie 2012* P. Demirskiego w reżyserii Moniki Strzępki (2011),
Matkę;Córkę w *Utworze o Matce i Ojczyźnie* B. Keff w reżyserii Jana Klaty (2012),
Courtney Love; Dziewczynę Axla Rose w *Courtney Love* P. Demirskiego w reżyserii Moniki Strzępki (2012),
Panią Bóg; Pielęgniarkę w *Życiu Mariana. w Life - show* S. Berg w reżyserii Agnieszki Olsten (Teatr Muzyczny Capitol we Wrocławiu 2014),
Medcę w *Media Medea* M. Sadochy w reżyserii Marcina Libera (2015),
Uczennicę; Śpiącą Królową w *Śmierci i dziewczynie* E. Jelinek w reżyserii Eweliny Marciniak (2015),
Damę I; Jenerałową; Matkę w *Dziadów część III* A. Mickiewicza w reżyserii Michała Zadary (2016),
Matkę w *Szantażu* M. Cecki w reżyserii Eweliny Marciniak (przedstawienie dyplomowe PWST Wrocław 2017),
Postać w *Fuck...Sceny Buntu* K. Szekalskiego w reżyserii Marcina Libera (Teatr Łaźnia Nowa w Krakowie Nowej Hucie 2017),

Postać w *Państwie* wg Platona w reżyserii Krzysztofa Garbaczewskiego (Ośrodek Kultury i Sztuki we Wrocławiu 2017),

Wiktorię w *Szajbie* M. Sikorskiej - Miszczuk w reżyserii Marcina Libera (Teatr im Aleksandra Fredry w Gnieźnie 2018),

Od 2018 roku Pani Katarzyna Strączek jest aktorką Teatru Polskiego im. Arnolda Szyfmana w Warszawie gdzie zagrała:

Ryfkę Kij w *Królu* wg Sz. Twardocha w reżyserii Moniki Strzępki (2018),

Muzę w *Wyzwoleniu* St. Wyspiańskiego w reżyserii Anny Augustynowicz (2019),

Protrudę Bellafresco w *Onych* Witkacego w reżyserii Piotra Ratajczaka (2020),

Przedstawienia o których mowa brały udział w wielu festiwalach w Polsce i zagranicą oraz były na tych festiwalach nagradzane:

Opolskie Konfrontacje Teatralne „Klasyka Polska” - Grand Prix dla *Sprawy Dantona* (2008)

Międzynarodowy Festiwal Teatralny Kontakt w Toruniu - Grand Prix dla *Sprawy Dantona* (2009)

Jeleniogórskie Spotkania Teatralne - drugie miejsce w plebiscycie publiczności dla *Sprawy Dantona* (2008),

Kaliskie Spotkania Teatralne - statuetka Wojciecha nagroda dla całego zespołu aktorskiego przedstawienia za kreację zbiorową dla *Sprawy Dantona* (2008)

Festiwal Prapremier w Bydgoszczy - Grand Prix dla *Tęczowej Trybuny 2012* (2011)

Międzynarodowy Festiwal Teatralny Boska Komedia w Krakowie - nagroda dla najlepszego zespołu i za najlepsze przedstawienie dla *Tęczowej Trybuny 2012* (2011), nagroda dla najlepszego zespołu aktorskiego za *Courtney Love* (2013),

Ogólnopolski Konkurs na wystawienie Polskiej Sztuki Współczesnej - nagroda za najlepsze przedstawienie dla *Courtney Love* (2013),

Opisując dorobek artystyczny Pani Katarzyny Strączek warto wspomnieć o jej doświadczeniu filmowym i telewizyjnym, zagrała bowiem w serialach: *Pierwsza miłość* (2004 -2011), *Warto kochać* (2005 -2006), *Artyści* (reż M. Strzępka 2016), *Fala zbrodni* (2007), a także krótkometrażowym filmie dokumentalnym *Wycinka / Cut - out*, w reżyserii Z. Grajcewicz, a także w pełnometrażowym filmie *Dziura w głowie* w reżyserii P. Subbotko (2018).

W 2005 roku otrzymała nagrodę marszałka województwa dolnośląskiego z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru za rolę w przedstawieniu *Dialogi o zwierzętach* A. Żelezcowa graną gościnnie w Teatrze im. Norwida w Jeleniej Górze, a w 2011 została odznaczona Odznaką Zasłużony dla Kultury Polskiej.

Wartym odnotowania jest również fakt wyreżyserowania przez Panią Katarzynę trzech przedstawień w których udział wzięli uczniowie szkół wrocławskich. Przedstawienia te powstały w ramach projektów „Szkoła w mieście”, a także „Lato w teatrze”:

- *Śluby panięskie* na podstawie A. Fredry Teatr Polski we Wrocławiu 2013 (w wykonaniu uczniów Gimnazjum nr 1 we Wrocławiu),
- *Światłoczułi* Teatr Polski we Wrocławiu 2014 (w ramach warsztatów dla dzieci ostatnich klas szkoły podstawowej, gimnazjalistów i licealistów „Lato w teatrze”),
- *Balladyna* na podstawie dramatu J. Słowackiego Teatr Polski we Wrocławiu 2015 (w wykonaniu uczniów Gimnazjum nr 50 we Wrocławiu).

Postanowiłam przytoczyć listę prawie wszystkich ról zagranych przez Panią Katarzynę Strączek w latach 2001 - 2019 ponieważ patrząc na dorobek artystyczny oraz intensywność pracy twórczej Pani Katarzyny, widać wyraźnie działania w obrębie różnych stylistyk, w bardzo bogatym i różnorodnym repertuarze. Doświadczenie aktorskie budowane jest tu w relacji z wieloma wybitnymi twórcami Teatru od Mikołaja Grabowskiego, Rudolfa Ziolo, Krzysztofa Babickiego, Jana Klatę, Wiktora Rubina, Ewelinę Marciniak, Agnieszkę Olsten, Remigiusza Brzyka, Michała Zadare, Krzysztofa Garbaczewskiego, Marcina Libera po Monikę Strzępkę i Pawła Demirskiego. Jest to także kronika czasów. Można było, wcale nie tak dawno, przygotować w teatrze (będąc na etacie) trzy role w sezonie. Widać, że Pani Katarzyna Strączek korzystała z dobrej passy i była ceniona w teatrze jako aktorka.

Opinie

Załączona dokumentacja zawiera wypowiedzi na temat pracy aktorskiej, a także dydaktycznej Pani Katarzyny. Pozwalam sobie zamieścić fragmenty owych opinii.

Ewelina Marciniak: *Kasię Strączek zauważyłam w spektaklu Courtney Love Pawła Demirskiego i Moniki Strzępki, gdzie zbudowała postać, która jest wzruszająca oraz przejmująca obok skuteczności na poziomie rytmu. Kasia była w tym przedstawieniu perfekcyjna, dowcipna i uwodzicielska w dobrym tego słowa znaczeniu (...) Kasia Strączek jest według mnie po pierwsze aktorką o niebywalej indywidualności, po drugie osobą oddaną pracy w grupie, umiejącą czynnie budować zespół, a po trzecie niezwykle skuteczny pedagogiem.*

prof. Krzysztof Dracz: *Katarzyna Strączek jest aktorką pracowitą, a nawet rzecz można, zapracowaną. Reżyserzy chętnie wykorzystują jej nieprzewartą potrzebę poszukiwania, drążenia i rozbierania na czynniki pierwsze powierzonych jej ról. (...) Chętnie pracuje z młodzieżą szkolną. (...) Spo-*

sób w jaki pracuje ze studentami jest w moim przekonaniu znakomity, nastawiony na rozpoznawanie człowieka w aktorze, na głębokie traktowanie procesów emocjonalnych. Jeśli by użyć sformułowania że ktoś „rozumie aktorstwo” to Strączek je rozumie. Dlatego też potrafi uświadomić, otworzyć i wydobyć ze swoich studentów pożądaną efekt artystyczny (czego dała już dowody w swoich bardzo dobrych egzaminach). A gdyby dodać do tego jeszcze, że jest komunikatywną i ma znakomity kontakt z młodzieżą, to mamy odpowiedniego człowieka na odpowiednim miejscu.

Jolanta Zalewska: *Miałam (...) bezpośrednio możliwość, na przestrzeni lat, obserwowania twórczych, profesjonalnych działań aktorskich Katarzyny Strączek, jej niezwykle ciekawych aktorskich poszukiwań i ogromnej artystycznej pasji.*

Z tych trzech opisów, wyłania się obraz bardzo silnej i wyrazistej osobowości, aktorki nie bojącej się wyzwań, skoncentrowanej na zadaniu, umiejącej pracować w zespole, świadomej konstrukcji całości, działającej także na jego jakość, a nie tylko na swój aktorski sukces. Bardzo możliwe, że pasja dydaktyczna i reżyserskie spojrzenie, tak podkreślane przez jej kolegów, profesorów i reżyserów jest też spoiwem myślenia o całości przedstawienia i swojej w nim funkcjonalności. To rzadka cecha i wymaga tutaj podkreślenia.

Rozprawa doktorska

W rozprawie doktorskiej pt. „Budowanie postaci scenicznej w teatrze Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego na przykładzie mojej pracy nad tytułową rolą w spektaklu *Courtney Love*” autorka koncentruje się na zbudowaniu mocnych sylwetek twórców Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego - *najbardziej niepokornego duetu w polskim teatrze*. We wstępie zaznacza: *nigdy nie ukrywałam faktu, że od momentu, kiedy zobaczyłam Dziady. Ekshumacje na Scenie na Świebodzkim, marzyłam o wspólnej pracy z nimi. ten spektakl zrobił na mnie ogromne wrażenie. Był jak uderzenie gromu, był pociskiem wystrzelonym między oczy. Ewidentnie zapowiadał zmianę w pewnym sensie rewolucję w estetyce teatralnej. Byłam świadkiem narodzin czegoś... nowego, autentycznego i oryginalnego.*

Praca nad przedstawieniem *Courtney Love* jest drugim spotkaniem Pani Katarzyny Strączek z duetem Strzępka-Demirski. Pierwsze odbyło się podczas pracy nad *Tęczową Trybuną 2012* i z opisu wynika, że było udane tak pod względem artystycznym jak i towarzyskim. Już sam fakt powiadomienia o powierzeniu roli *Courtney Love* w scenerii nasypu kolejowego przez klęczącego autora sztuki w obecności akceptującej wybór reżyserki jest potwierdzeniem tamtej relacji. To wyjątkowe dla aktora „sytuacje akceptujące” - To, że jest się wybranym. Zawiera się w tym geście pew-

Reflex

ność realizatorów, a także ich potrzeba. *Chcemy Ciebie, Ty nam to zagrasz*. W tej konkretnej sytuacji to także element silnych emocji - Twórcze Oświadczy. Uskrzydlające ale chyba także powodujące obciążenie. Świadczy o tym fragment rozprawy dotyczący pierwszej próby czytanej, kiedy to emocjonalne zachowania autora wpływały na emocje aktorki i powodowały jej wstępną niepewność, rodziły pytania: *czy napewno sobie poradzę, czy jest ze mnie zadowolony, czy dobrze to czytam?* Widoczny jest w opisie ten emocjonalny związek twórczy z autorem sztuki Pawłem Demirskim, reżyserką przedstawienia Moniką Strzępką oraz zespołem kolegów. Mam pełne przekonanie, iż taki związek (pod warunkiem, że jest odwzajemniony), pozwala na uzyskanie radości scenicznej, budowania pewności siebie na scenie oraz budowania relacji twórczych pozwalających stworzyć wyraziste i pełne studium relacji między postaciami.

W pierwszym rozdziale *Twórcy*, autorka opisuje metody pracy duetu (osobno dla każdego z nich) od pierwszej próby czytanej, przez tworzenie razem z aktorami materii spektaklu. To niezwykle ciekawy rozdział, pokazuje mechanizm tworzenia sztuki tu i teraz bez wyraźnej perspektywy, osiągnięcia zakładanego celu. Stwarza to przed aktorami wyzwanie, uczy innego, nowego podejścia do budowania roli. Nic tu nie jest dane od razu, nic nie jest do końca nazwane. Wymaga to od aktora wielkiej siły charakteru, „trzymania” bardzo intensywnie emocji w procesie prób aż do samej premiery, bycia w ciągłej gotowości, zgody na zmiany oraz umiejętności reagowania na nie i twórczego ich przetwarzania. *Tworzenie roli pod jej (Strzępki) skrzydłami przypomina układanie puzzli z zawiązanymi oczami. Potrzebne są do tego otwarty umysł, rozwibrowana wyobraźnia, zaufanie, umiejętność słuchania i w miarę dobra kondycja psychofizyczna. Trzeba być nastawionym na ostrą orkę.*

W rozdziale drugim *Praca nad rolą Courtney Love* autorka przytacza etapy pracy nad rolą od szukania w źródłach historycznych, przez naukę gry na gitarze, szukania najbardziej spójnego z postacią kostiumu, aż po pracę nad tekstem (wciąż powstającym aż do dnia premiery). To niezwykle ciekawy fragment pracy, ujawniający pasję twórczą, zaangażowanie, pełne oddanie (pracę w godzinach nocnych) czyli swoiste „życie z postacią”. Autorka pokazuje i opisuje w nim te bardzo nieuchwytnie i trudne do nazwania momenty, powstające z impresji etapy budowania postaci scenicznej. To „życie z postacią” a właściwie „życie z postacią” jest tu kluczem, ekspresywna mapa zachowań zbudowana z intuicji i ciężkiej pracy. Ten moment, w którym można zadać sobie pytanie *Być czy Grać*. W tym zawiera się rys charakterystyczny Katarzyny Strączek - aktorki. Siła osobowości aktorskiej wzmożona przez „pracę zespołową, zaufanie, otwarty umysł, rozwibrowaną wyobraźnię i umiejętność słuchania”.

Nic więc dziwnego że rozdział trzeci *Moja rola w oczach krytyki* obfituje w cytaty z recenzji przedstawienia *Courtney Love*. Chwalono przede wszystkim zespołowość aktorów i nasze przygotowanie muzyczne - to, że można było uwierzyć, iż nie odgrywamy, ale naprawdę jesteśmy członkami grup *Nirvana* i *Hole*. A o roli *Love* - *Katarzyna Strączek jest drapieżną, mocną, ale wewnątrz melancholijną Courtney* - w tej roli niezastąpioną. Ukazana jest jako zakochana kobieta, która poświęca się *Cobainowi*, ale też nierzadko wymierza mu solidnego kopa, próbując leczyć jego mizantropię; wyróżnić tutaj należy zwłaszcza *Katarzynę Strączek*, która nie tylko tworzy mocną i wyrazistą postać *Courtney*, ale z równym kunsztem interpretuje jej utwory; gdy na koniec cudowna *Katarzyna Strączek* w roli *Courtney Love* genialnie przypomina *I'm dying, I'm dying, please* oczy wielu potnieją, a niektórzy nerwowo szukają w kieszeniach zapalniczek.

W pracy autorka zamieszcza obfitą bibliografię oraz serię zdjęć z okresu prób oraz eksploatacji przedstawienia. Praca napisana jest zrozumiałym, przystępnym językiem.

Rola *Courtney Love*

Po zapoznaniu się z dokumentacją i po przeczytaniu rozprawy postanowiłam zobaczyć zapis przedstawienia. To ponad czterogodzinne przedstawienie - koncert. (prezentowane zresztą z powodzeniem na Festiwalu *Open'er* w Gdyni w 2013 roku). Już od pierwszych scen zauważalne jest wyjątkowe istnienie zespołu. Aktorzy tworzą jeden wspólnie oddychający i działający organizm. Grają i śpiewają muzykę zespołów *Nirvana* i *Hole* na żywo, wykorzystując gitary, perkusję i to także podnosi autentyczność tego artystycznego wydarzenia. Oczywiście zapis spektaklu nie pokazuje tej nieuchwytej relacji zespół/aktor - widz, jednak po zarejestrowanych reakcjach widowni, możemy choć w małym procencie poczuć atmosferę i ducha przedstawienia.

Katarzyna Strączek prezentuje aktorstwo otwarte, szczere i zmysłowe. Widać to swoiste „życie z postacią”. *Katarzyna Strączek* tworzy spójną, silną i wyrazistą postać, jest jednocześnie ostra i delikatna, krucha i wyuzdana. Aktorka pracuje z pełnym oddaniem fizycznie (widoczne jest na nagraniu, w pewnym momencie przedstawienia, oplastrowane kolano). Oddaje ciało, umysł i ducha. Spala się. Ekspresja ciała, wyrazistość mimiki, wyrazistość i ekspresja mówienia, intensywna emisja głosu są zespolone z emocjami postaci. *Courtney* walczy, krzyczy, pluje, pada, nosi, podnosi, dźwiga, płacze... czyli istnieje. Poza tym *Katarzyna Strączek* śpiewa i gra na gitarze tak naturalnie i spontanicznie, że myślimy iż stoi przed nami zaangażowana wokalistka i liderka zespołu *Hole*. (tak w ostrych rockowych brzmieniach jak i w przejmujących refleksyjnych balladach). Ogromne wrażenie robi wykonanie ballady *I'm dying, I'm dying, please* oraz ostatni monolog. W tych wykonaniach ogniskują się wszystkie opisane w rozprawie tropy tworzenia postaci.

Katarzyna Strączek w roli *Courtney Love* jawi się jako aktorka kompletna, używająca świadomie całego spectrum narzędzi wyrazu aktorskiego.

Konkluzja

Z oddalenia, od ponad 10 lat śledziłam losy aktorów Teatru Polskiego we Wrocławiu oraz prace twórcze tego Zespołu. Bardzo często patrzyłam z podziwem, i nie ukrywam, z zazdrością, na jakość relacji twórczych zespołu Teatru Polskiego i bardzo wysoką jakość przedstawień tam powstających. Dochodziły przecież do nas echa tych realizacji, nagród oraz echa ról granych przez aktorów. Wielokrotnie rozbrzmiewało nazwisko Katarzyny Strączek, tym bardziej cieszę się, że dane mi było w analitycznej formie przyjrzeć się drodze twórczej aktorki, o jakże wyrazistej osobowości scenicznej. I już całkowicie na marginesie - jaka szkoda, że ta tkliwa i wrażliwa materia Zespołu nie jest wciąż budowana w tamtym składzie osobowym.

Biorąc pod uwagę bogaty i różnorodny dorobek artystyczny, rozprawę doktorską oraz przede wszystkim zgłoszone dzieło rolę Courtney Love w przedstawieniu Moniki Strzępki i Pawła Demirskiego *Courtney Love* stwierdzam, iż spełniają one wymogi artykułu 13 Ustawy z 14 marca 2003 (z późniejszymi uzupełnieniami) i w pełni popieram wniosek mgr Katarzyny Strączek w związku z prowadzonym postępowaniem o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne na Wydziale Aktorskim AST im. S. Wyspiańskiego w Krakowie Filia we Wrocławiu.

02.03.2020

